

KU LEUVEN

Het arrest ACI ADAM

Prof. Marie-Christine Janssens
Hoogleraar KU Leuven
Hoofd ICRI-CIR

'Toolbox' van het Hof van Justitie (vaste rechtspraak)

- 1** Ontwikkeling van 'autonome unierechtelijke begrippen' die op coherente en uniforme wijze moeten worden toegepast
- 2** Interpretatie in het licht van de doelstellingen van de richtlijnen en conform het international recht
 - Hoofddoelstelling is een hoog niveau van bescherming voor auteurs en houder van naburige rechten
- 3** Proportionaliteitsbeginsel – "auteursrecht geniet geen absolute bescherming"
 - de nationale autoriteiten en rechterlijke instanties moeten een juist evenwicht verzekeren tussen het auteursrecht en andere fundamentele rechten

Uitgangspunt → hoog beschermingsniveau

Aan de omvang van de exclusieve rechten komt een ruime uitlegging toe *versus* uitzonderingen strikte interpretatie

Uitzonderingen moeten worden uitgelegd in het licht van de eis van rechtszekerheid voor de auteurs wat de bescherming van hun werken betreft

In het geval van een uitzondering moeten de auteurs 'naar behoren' vergoed worden voor het gebruik dat zonder hun toestemming van hun beschermde werken wordt gemaakt

KU LEUVEN

HvJ 10 april 2014, C-435/12, ACI Adam e.a. v. Stichting de ThuisKopie & SONT

Verzoek Hoge Raad

- Rb (2008) + Hof (2010) Den Haag 2008 : afwijzing vordering ACI Adam

Uitlegging art. 5, lid 2, sub b juncto art. 5 lid 5

- M.b.t. nationale wettelijke regeling die geen onderscheid maakt al naar (ong)geoorloofde bron

Advies AG Cruz Villalón 9 januari 2014

- Eensluidend

KU LEUVEN

Art. 5 lid 2, sub b

- ☐ *“de reproductie, op welke drager dan ook, door een natuurlijke persoon voor privégebruik gemaakt, en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk, mits de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen waarbij rekening wordt gehouden met het al dan niet toepassen van de in artikel 6 bedoelde technische voorzieningen op het betrokken werk of het betrokken materiaal”.*
- ☐ **Geen expliciet onderscheid al naar gelang geoorloofde bron**
 - A contrario art. 5.3.d en 5.3.e
- ☐ **Expliciet vereiste in wetgeving van o.m. Denemarken, Duitsland, Spanje, Italië, Portugal, Finland, Zweden (+ RS in Frankrijk)**
- ☐ **Nederland : expliciet in totstandkomingsgeschiedenis art. 16c AW → kopiëren uit ongeoorloofde bron is toegestaan zolang er geen technische voorzieningen beschikbaar zijn want betere bescherming van belangen RH die vergoeding ontvangen voor dergelijke reproducties**

KU LEUVEN

Prejudiciële vragen

- 1) Dient artikel 5, lid 2, aanhef en sub b – al dan niet in verband met artikel 5, lid 5 – aldus te worden uitgelegd dat de daar bedoelde beperking van het auteursrecht geldt voor aan de in dat artikel vermelde eisen beantwoordende reproducties, ongeacht of de exemplaren van het werk waaraan die reproducties zijn ontleend, rechtmatig – dat wil zeggen: zonder schending van de auteursrechten van de rechthebbenden – ter beschikking zijn gekomen van de betrokken natuurlijke persoon, of geldt die beperking slechts voor reproducties die zijn ontleend aan exemplaren die zonder auteursrechtinbreuk aan de betrokken persoon ter beschikking zijn gekomen?
 - 2) a) Indien het antwoord op vraag 1 luidt als aan het slot daarvan vermeld, kan toepassing van de „driestappentoeets“ dan aanleiding vormen om de werkingssfeer van de beperking van artikel 5, lid 2, uit te breiden, of kan die toepassing slechts ertoe leiden de reikwijdte van de beperking terug te dringen?
 - b) Indien het antwoord op vraag 1 luidt als aan het slot daarvan vermeld, is dan een regel van nationaal recht die ertoe strekt dat ter zake van reproducties, door een natuurlijke persoon voor privégebruik gemaakt en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk, een billijke vergoeding verschuldigd is, ongeacht of de vervaardiging van die reproducties ingevolge artikel 5, lid 2, [van richtlijn 2001/29] geoorloofd is – en zonder dat die regel afbreuk doet aan het verbodsrecht van de rechthebbende en diens aanspraak op schadevergoeding – strijdig met artikel 5 [van deze richtlijn], dan wel met enige andere regel van [Unie]recht?
- Is voor de beantwoording van deze vraag, in het licht van de „driestappentoeets“ van artikel 5, lid 5, [van richtlijn 2001/29], van belang dat technische voorzieningen om het maken van ongeoorloofde privékopieën tegen te gaan (nog) niet beschikbaar zijn?
- 3) Is [richtlijn 2004/48] van toepassing op een geding als het onderhavige, waarin (...) door betalingsplichtigen wordt gevorderd dat de rechter ten aanzien van bepaalde in geschil zijnde omstandigheden die van belang zijn voor de vaststelling van de [billijke compensatie], zijn recht geeft ten laste van de bedoelde organisatie, die zich daartegen verweert?

KU LEUVEN

Doelstellingen : zie RO Richtlijn

(22) De doelstelling van een werkelijke steun aan de verspreiding van cultuur, mag niet worden gerealiseerd met middelen die ten koste gaan van een strikte bescherming van de rechten of door het gedogen van illegale vormen van distributie van nagemaakte of vervalste werken.

(31) Er moet een rechtvaardig evenwicht van rechten en belangen worden gewaarborgd tussen rechthebbenden en gebruikers

(35) Rechthebbenden dienen, in bepaalde uitzonderlijke gevallen, een billijke compensatie te ontvangen om hen naar behoren te compenseren voor het gebruik van hun beschermd werken of ander beschermd materiaal. (... Rekening houdend met) het mogelijke nadeel voor de rechthebbenden als resultaat van de betreffende handeling

Uitlegging art. 5 lid 2, sub b

§ 30 e.v.

- Uitzonderingen moeten worden uitgelegd volgens het beginsel van strikte uitlegging

§§ 25-27 en 38-40

- Impact driestappentoets

KU LEUVEN

8

1. Beginsel van strikte uitlegging

Wel

- Uitzondering verbiedt RH om zijn uitsluitende recht uit te oefenen bij het maken van privékopieën (cf. VG Wort § 37 + zie ook Copydan § 66)

Niet

- Uitzondering legt niet aan RH de verplichting op om daarnaast de rechtsschendingen te gedogen waarmee de vervaardiging van privékopieën gepaard gaan
- PS: zij moeten het uploaden niet gedogen !

Uitlegging

- → conform doelstellingen

KU LEUVEN

9

2bis. Uitlegging mede in het licht van doelstellingen

□ RO 32 RL : Goede werking van de interne markt

- Zelfde uitlegging in lidstaten die uitzondering instellen
 - ✓ "Indien het de lidstaten vrij zou staan al dan niet een wettelijke regeling vast te stellen op grond waarvan reproducties voor privégebruik ook mogen zijn vervaardigd uit een ongeoorloofde bron, dan zou dit duidelijk afbreuk doen aan de goede werking van de interne markt."

□ RO 22 RL : steun aan de verspreiding van cultuur

mag niet worden gerealiseerd door het gedogen van illegale vormen van distributie van nagemaakte of vervalste werken

KU LEUVEN

10

DERHALVE (§ 37)

Een nationale wettelijke regeling die geen enkel onderscheid maakt tussen kopieën voor privégebruik die zijn vervaardigd uit geoorloofde bronnen, en kopieën voor privégebruik die zijn vervaardigd uit nagemaakte of vervalste bronnen, kan niet worden gedoogd"

KU LEUVEN

11

2. Impact driestappentoets

□ Vooraf (§§ 25-27)

- Toets geeft enkel een nadere precisering van de voorwaarden voor toepassing van toegestane uitzonderingen op en beperkingen van het reproductierecht; het definieert dus niet de materiële inhoud van de uitzonderingen en beperkingen, maar speelt pas een rol op het moment waarop deze door de lidstaten worden toegepast
- Deze toets is dus niet bedoeld om effect te hebben op de materiële inhoud van de onder artikel 5, lid 2, van deze richtlijn vallende bepalingen, en met name niet om de reikwijdte van de daarin voorziene uitzonderingen en beperkingen uit te breiden.
- Zie RO 44 RL : lidstaten mogen toepassingsgebied van een uitzondering beperken maar niet uitbreiden

KU LEUVEN

12

Impact driestappentoets

□ In concreto, m.b.t. art. 5 lid 2, sub b? (§§ 38-40)

- Toepassing van een nationale wettelijke regeling die het onderscheid geoorloofde/ongeoorloofde bron niet maakt kan inbreuk maken op bepaalde voorwaarden van de driestappentoets
 - ✓ Ten eerste zou die regel de verspreiding van nagemaakte of vervalste werken aanmoedigen en daardoor noodzakelijkerwijze de omvang van de verkopen van, of andere legale transacties met betrekking tot, beschermde werken verminderen, zodat **afbreuk zou worden gedaan aan de normale exploitatie** daarvan.
 - ✓ Ten tweede kan de toepassing van een dergelijke nationale wettelijke regeling, gelet op de vaststelling in punt 31 van het onderhavige arrest, **een ongerechtvaardigd nadeel** opleveren voor de houders van het auteursrecht.

KU LEUVEN

13

DERHALVE (§ 41)

Uit het voorgaande volgt dat artikel 5, lid 2, sub b, van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op kopieën voor privégebruik die zijn vervaardigd uit een ongeoorloofde bron.

COPY-DAN

HvJ 5 maart 2015

KU LEUVEN

14

AG Cruz Villalón & driestappentest

- In tegenstelling tot hetgeen de Nederlandse regering betoogt, richten de bepalingen van artikel 5, lid 5, van richtlijn 2001/29 zich niet enkel tot de nationale wetgever (nr 48)
- M.b.t. tot privékopieuitzondering heeft Europese wetgever reeds tenuitvoerlegging gegeven aan
 - Stap 1 : bijzondere gevallen
 - ✓ Natuurlijke personen & privédoeleinden
 - Stap 3 : geen schade aan wettige belangen
 - ✓ Betaling van billijke compensatie
- 'De onderhavige zaak biedt het Hof de gelegenheid zich over stap 2 (geen afbreuk aan normale exploitatie) uit te spreken'

KU LEUVEN

15

AG Cruz Villalón

- **Nederlandse regeling** : “De banalisering van het downloaden van ongeoorloofd op internet verspreid, beschermd werk of materiaal kan niet anders dan afbreuk doen aan de normale exploitatie daarvan.”

✓ In dit verband moet om te beginnen worden opgemerkt dat de redenering van de Nederlandse regering haar oorsprong vindt in de omstandigheid dat de Nederlandse wet gedooft dat ongeoorloofd op internet ter beschikking gesteld beschermd werk of materiaal wordt gedownload en dat enkel het uploaden van beschermd werk of materiaal wordt beteugeld. Daarmee werkt het Koninkrijk der Nederlanden indirect maar onvermijdelijk de massale verspreiding in de hand van producten die voortvloeien uit de exploitatie van beschermd werk en materiaal, welke verspreiding in geen geval als normaal kan worden aangemerkt en in feite de oorzaak zelf vormt van het fenomeen waarvan deze lidstaat de schadelijke gevolgen voor de rechthebbenden beoogt weg te nemen.

KU LEUVEN

16

Quid ‘technische voorzieningen’

Verwijzende rechter

- Op ogenblik van instelling regeling in Nederland bestonden nog geen technische voorzieningen die ongeoorloofd gebruik konden verhinderen

HvJ

- Lidstaat die uitzondering instelt, moet correcte (strikte) toepassing ervan verzekeren
 - = resultaatsverbintenis
- Geen onderscheid maken al naargelang de bron is geen correcte toepassing
- Argument van niet-bestaan technische voorzieningen is irrelevant

KU LEUVEN

17

De billijke compensatie

“....., mits de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen waarbij rekening wordt gehouden met het al dan niet toepassen van de in artikel 6 bedoelde technische voorzieningen op het betrokken werk of het betrokken materiaal”.

HvJ & Billijke compensatie

- ❑ 21 oktober 2010, C-467/08, Padawan/SGAE)
- ❑ 16 juni 2011, C-462/09, Stichting de Thuis kopie/Opus Supplies
- ❑ 9 februari 2012, C-277/10, Luksan
- ❑ 27 juni 2013, C-457/11 to C-460/1, VG Wort
- ❑ 13 juli 2013, C-521/11 Amazon/Austro-Mechanica
- ❑ 10 april 2014, C-435/12, ACI Adam/Thuis kopie
- ❑ 5 maart 2015, C-463/12 Copydan Bandkopi
- ❑ ????
- C-572/13, Hewlett-Packard
- C-470/14 Egeda

KU LEUVEN

19

Concept

- "Billijke compensatie" is een autonoom Unierechtelijk begrip ; verplicht voor wie uitzondering instelt

Betekenis

- Tegenprestatie voor de schade die auteurs lijden
- Wat is 'schade' ?
 - Vitorino : "look at the situation which would have occurred had the exception not been in place", i.e. lost licensing opportunities ('economic harm')
 - AG : veeleer een adequate schadeloosstelling van het nadeel dan een vergoeding (nr. 41)
 - Niet *de minimis* → Copydan (C-463/12)

KU LEUVEN

20

Toepassingsgebied

- Thuis kopie heffingen mogen alleen worden opgelegd op dragers en apparaten die gebruikt worden voor het maken van privé kopieën → C-467/08 SGAE/Padawan & C-521/11 Austro Mechana

Vergoedingsplichtig

- Persoon die kopie vervaardigd
- Of andere personen die bedrag kunnen doorberekenen in de prijs van apparaten en dragers

Vergoedingsgerechtigd

- Quid vergoeding voor uitgevers ? → Hewlett-Packard (C-572/13)

KU LEUVEN

21

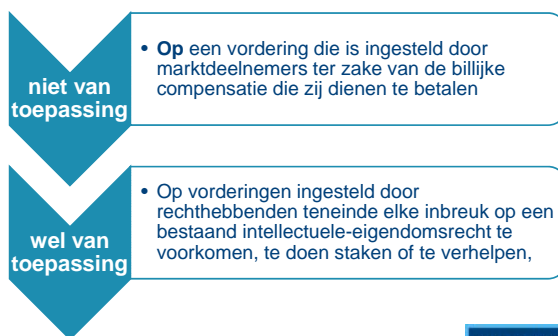
Nieuwe bouwsteen : ACI Adam (§§ 54 e.v.)

- Een stelsel van vergoedingen voor het kopiëren voor privégebruik waarin **geen onderscheid** wordt gemaakt tussen geoorloofde en ongeoorloofde bron van waaruit een privékopie wordt gemaakt **eerbiedigt niet** het in RO 31 RL genoemde **rechtvaardige evenwicht**.
 - **Alle gebruikers** die dergelijke installaties, apparaten en dragers verwerven, **worden dus indirect bestraft** aangezien zij – doordat zij de lasten dragen van een vergoeding die wordt vastgesteld zonder dat er rekening mee is gehouden of de bron waaruit dergelijke reproducties zijn vervaardigd, al dan niet geoorloofd is – **noodzakelijkerwijze meebetalen** aan de compensatie van de schade die wordt veroorzaakt door uit een ongeoorloofde bron vervaardigde reproducties.

KU LEUVEN

22

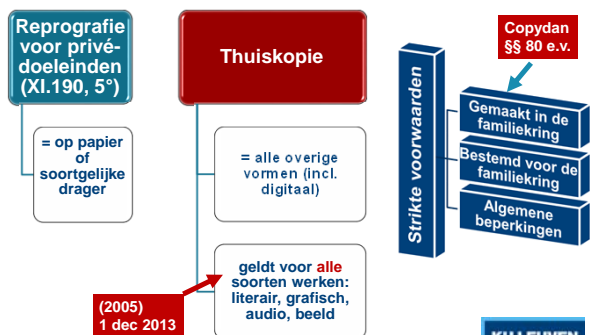
Derde vraag: Richtlijn 2004/48

KU LEUVEN

23

De privékopie in België (art. XI.190, 9°)

KU LEUVEN

24

Parl.St. Kamer 2003-04, nr. 51-1137/0013 (verslag namens de commissie)

- p. 26 : De minister wenst niet in te gaan op het voorstel van mevrouw Van der Auwera om als voorwaarde om van de uitzonderingen te kunnen genieten, ook op te nemen dat de werken op geoorloofde wijze moeten verkregen zijn.
 - Voor de toepassing van de uitzonderingen opgenomen in de artikelen 21 en 22 van de Auteurswet zou het volgens sprekerster beter zijn aan te duiden dat de werken niet alleen op een geoorloofde wijze openbaar moeten gemaakt zijn, maar dat de werken ook op een geoorloofde wijze moeten zijn verkregen of aangeboden. Tijdens de hoorzittingen toonden Reprobel en Arthens zich voorstander van deze toevoeging. Er moet immers voorkomen worden dat het illegaal verkrijgen van werken beloond zou worden door de personen die werken illegaal verkregen hebben, van deze uitzonderingen te laten genieten. (+ verwijzing naar RO 22 RL)
- p. 74 : De schade dient aangetoond te worden. Ook al is er geen rechtstreeks verband van compensatie met de dwanglicentie voor kopiëren voor eigen gebruik (de vergoeding slaat ook op andere gevallen, piraterij inclusief), dient berekend worden in welke mate foto's en literaire werken gekopieerd worden binnen de familiekring.

KU LEUVEN

25

KB 18 oktober 2013
betreffende het recht
op vergoeding voor
het kopiëren voor
eigen gebruik

Art. 1, 2° de
vergoeding
voor het
kopiëren voor
eigen gebruik
=
recht op de
vergoeding
bedoeld in
artikel 55
(XI.233), eerste
lid, van de wet

Art. XI.233 –
mechanisme van
terugbetaling

Aan
personen
"die dit
materieel
kennelijk niet
aanwenden
voor de
reproducties
bedoeld in
art. XI.229 →
XI.190, 9°

KU LEUVEN

DVD = 0,40

De prijzen zijn vermeld per stuk en inclusief BTW.

Producten	Capaciteit	Tarief per stuk
-----------	------------	-----------------

Gebruikskaart met USB-stick	Van 0 tot en met 256 MB	€ 0,10
	Meer dan 256 MB tot en met 1 GB	€ 0,20
	Meer dan 1 GB	€ 0,30

Producten	Capaciteit	Tarief per stuk
-----------	------------	-----------------

MP3-speler, MP4-speler, draagbare reproductor met MP3- en/of MP4-functie, andere	Van 0 tot en met 2 GB	€ 1,00
	Meer dan 2 GB tot en met 4 GB	€ 2,00
	Meer dan 4 GB	€ 3,00

Producten	Capaciteit	Tarief per stuk
-----------	------------	-----------------

Externe harde schijf	Van 0 tot en met 200 GB	€ 1,00
	Meer dan 200 GB tot en met 1 TB	€ 0,75
	Meer dan 1 TB	€ 0,50

Producten	Capaciteit	Tarief per stuk
-----------	------------	-----------------

Schakelende met portagevoorziening drager	Van 0 tot en met 200 GB	€ 0,50
	Meer dan 200 GB tot en met 1 TB	€ 0,75
	Meer dan 1 TB	€ 1,00

Producten	Tarief per stuk
-----------	-----------------

CD-R data	€ 0,10
CD-R Audio	€ 0,10
Minidisc	€ 0,10
Audioschijf (DAT)	€ 0,10

DVD = 0,40

HvJ 5 maart 2015, C-463/12, NOKIA

□ Issue

- billijke vergoeding voor multifunctionele apparaten en de relevantie van de omstandigheid dat hun primaire functie wel/niet het maken van kopieën voor privégebruik beoogt ?

□ In concreto (Deense betwiste regeling)

- geheugenkaarten voor mobiele telefoons waarvan primaire functie niet het maken van kopieën is

□ Hof : billijke compensatieregeling mag voor alle apparaten die *kunnen* worden benut voor kopieën voor privégebruik omvatten

- ongeacht of het privé kopiëren de voornaamste functie van deze dragers is
- en dus ook indien het eventueel om een secundaire functie gaat
 - In dit laatste geval : wel invloed op het bedrag van de verschuldigde billijke compensatie
 - In dit laatste geval, indien schade voor rechthebbenden minimaal is, mogen lidstaten betalingsplichtigen in bepaalde gevallen vrijstellen van de betaling van de billijke compensatie

KU LEUVEN

28

Arrest Copydan & onrechtmatige bron

□ Vraag 1 f) : billijke compensatie voor reproducties vanaf onrechtmatige bron, "namelijk van beschermde werken die zonder toestemming van de rechthebbenden ter beschikking van het publiek zijn gesteld" ?

- §§ 74-79 : integrale verwijzing naar ACI Adam

□ Vraag 1 g) : billijke compensatie "voor het vervaardigen van reproducties vanaf rechtmatige bronnen 'op een andere wijze', bijvoorbeeld via internet" ?

- §§ 93-95
 - Volgens vaste rechtspraak van het Hof moet een vraag niet-ontvankelijk worden verklaard wanneer een nationale rechter het Hof niet de gegevens, feitelijk en rechtens, verstrekt die noodzakelijk zijn om een zinvol antwoord te geven op de prejudiciële vraag
 - In casu verstrekt de verwijzende rechter niet voldoende gegevens over de aard van de reproducties die het voorwerp van de vraag zijn.
 - Onder die omstandigheden is het Hof niet in staat om een zinvol antwoord op de eerste vraag, onder g), te geven. Deze vraag moet derhalve **niet-ontvankelijk** worden verklaard.

KU LEUVEN

29

Arrest Copydan §§ 80 e.v.

Vraag 1 e)

- Is de uitzondering van art. 5, lid 2, sub b, van toepassing indien de kopie wordt gemaakt vanaf of met behulp van een inrichting van een derde (vriend, college, dvd-shop, cloud)?

Hof

- Valt buiten de werkingssfeer (en dus buiten communautair recht) & lidstaten kunnen dit vrij beslissen
- Toepassingsgebied in Richtlijn
 - **Wat** : geen nagemaakte of valse werken
 - **Wie** : natuurlijke persoon voor privégebruik en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk
 - **Hoe** : Niet geregeld

Regel van strikte interpretatie impliceert dat bepaling zich enkel uitstrekt tot uitdrukkelijk bedoelde gevallen

Doelstelling richtlijn : 'bepaalde aspecten van het auteursrecht' harmoniseren

Dit aspect achtte Uniewetgever dus niet van belang voor het doel waarnaar hij met gedeeltelijke harmonisatie streeft

Joao Pedro Quintais (IVIR)

- ☐ If I copy songs from a friend's laptop but those songs were downloaded from *The Pirate Bay*, the copies come from an unlawful source and are not covered by the limitation.
- ☐ However, (in Denmark) the device is subject to a levy and my copies may be exempted, which seems incongruous.
- ☐ So end-users may end up paying levies for copies made from unlawful sources, i.e. for private copies they are not allowed to make...

KU LEUVEN

31
